

УВОД

Живот светитеља Платона бањалучког данас привлачи пажњу како црквених историчара тако и благочестивих хришћана. Правилно сагледавање животног подвига Платоновог у великој мјери нам осликава историјске прилике Србије, Краљевине Југославије, Босанске Крајине и Цркве у томе периоду. Кроз Платонове животне неприлике данас јасно сагледавамо кроз какве су тјескобе пролазили људи тога времена који нису били спремни да служе човјеку и угађају овоме свијету.

Након бриљантног образовања (за то вријеме и прилике) и доброг познавања два свјетска језика (руског и француског) Платон, умјесто постављења на мјесто за које се спремао и које му је припадало, од недораслих том времену црквених власти бива распоређен у удаљене и скоро пустињске манастире Горњак и Рајиновац. Знајући да ће Господу дати одговор како је умножио своје таленте, он се није препустио "благослову претпостављених" нити чамотињи у удаљеним мјестима од цивилизације и кукању над својом судбином, већ се снажно борио да добије мјесто у црквеној просвјети. Након много молитве и труда успио је да буде постављен за вјероучитеља (али не на задуго) у Београду, гдје му је мјесто припадало, већ у провинцијама –

Алексинцу а затим у Јагодини. Готово читав живот је трпио: запостављања, презире, понижења, клевете, оптужбе, те суђења без икаквог основа и повода. Зачуђујуће је како су црквени великодостојници тј. Платонове претпостављени увијек били спремни да се ограде од њега, да стану на страну оних који су га нападали и испуне сваку клеветничку замисао. То је ишло до те мјере да су га буквално у једном тренутку избацили на улицу и прибројали смећу овога свијета (1. Кор. 4, 13). Све ово се догађало док на чело Цркве није дошао патријарх Варнава (Росић), који је смогао воље и снаге да од себе удаљи сплеткароше и неспособне људе, да Цркву управи ка правилној мисији у времену у којем је живио и да људе који су имали потенцијала постави на права мјеста и започне свеобухватну обнову Српске цркве.

Након тридесет и пет година живота у понижењу и запостављености Платон је на архијерејској хиротонији из уста патријарха Варнаве добио похвале за своје трпљење и богоугодно живљење. Платонова одважност, пожртвованост и способност показале су се у вријеме конкордатске кризе, када је, како писаном ријечју тако и личним учешћем у антиконкордатским акцијама, показивао и доказивао штетност Конкордата. Његов живот и рад у данашњој Македонији били су испуњени горчином због подијељености и завађености тамошњег свештенства и народа. Томе је доприносила и небрига наше Цркве према тамошњим епархијама, што је на крају породило шизму, која до данашњег дана није залијечена. Знао је Бог да ће Србима у Крајини требати светитељ који ничим неће укаљати досто-

јанство пастира стада Христовога, ради чега поставља Платона на крајину Истока и почетак Запада. Платон је положио живот свој за паству своју и добио од Господа вијенац славе у Царству Небеском.

У процесу писања овог рада користили смо грађу: Архива Светог архијерејског синода Српске православне цркве, Архива Епархије бањалучке, Архива Србије, Архива Југославије и Архива САНУ у Сремским Карловцима. Поред тога, сабрали смо готово сва књижевна дјела свештеномученика Платона, како она штампана на српском језику тако и она на руском језику. Изучили смо и употребили дневну штампу, часописе и литературу која је била уско везана за личност владике Платона као и догађаје о којима смо писали.

Ово је први покушај да се у мирнијем и слободнијем за црквену мисао времену допуни капитални животопис епископа Платона који је саставио Љубомир Дурковић-Јакшић, издао блаженопочивши епископ Сава Вуковић у Едворту 1978. године (Пенсилванија), а 1986. године преиздао у Крагујевцу. Надамо се да смо у години у којој се навршило 75 година од страдања свештеномученика Платона овом књигом о његовом животу поставили почетак у објављивању његових писаних дјела. Ако Бог да, кроз неколико мјесеци требало би да изађе из штампе прва Платонова прештампана књига "Наука и религија".